

SLOVO A SLOVESNOST

Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka
založený v roce 1935 Pražským lingvistickým kroužkem
ročník 65 číslo 3

A journal for the theory of language and language cultivation
founded in 1935 by the Prague Linguistic Circle
volume 65 number 3

Vedoucí redaktor/ Editor-in-Chief: Jan Kořenský

Redakční rada/ Editorial Board: Mirek Čejka, Miroslav Červenka, František Daneš,
Jana Hoffmannová, Ján Horecký, Petr Karlík, Miroslav Komárek, Alena
Macurová, Olga Müllerová, Jiří Nekvapil, Pavel Novák, Karel Oliva,
Petr Sgall, Ludmila Uhlířová

Výkonný redaktor/ Editorial Assistant: Petr Kaderka

Redaktorka anglických textů/ English Language Editor: Tamah Sherman

Vydává Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky/ Published by the Czech Language
Institute of the Academy of Sciences of the Czech Republic

Redakce/Address: Letenská 4, 118 51 Praha 1, Czech Republic, tel. (+420) 257 533 782

Vychází čtyřikrát do roka/ Published quarterly

Toto číslo vyšlo v srpnu 2004/ This issue was published in August 2004

SLOVO A SLOVESNOST je citováno v Bibliografii Językoznawstwa Slawistycznego, Bibliografii české lingvistiky, Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

SLOVO A SLOVESNOST is cited in Bibliografia Językoznawstwa Slawistycznego [Slavic Linguistics Bibliography], Bibliografie české lingvistiky [Czech Linguistics Bibliography], Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

Informace o předplatném podá a objednávky přijímá redakce Slova a slovesnosti a výhradní distributor firma MYRIS TRADE, s. r. o., P. O. Box 2, 142 01 Praha 4, tel. 234 035 200, fax: 234 035 207. Další distributorské firmy nejsou oprávněny titul v ČR šířit. Cena předplatného pro české předplatitele: 280 Kč.

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., odštěpný závod Praha, čj. nov 6204/97 ze dne 1. 4. 1997. – Reg. č. MK ČR E 559.

Zahraniční předplatné vyřizuje výhradně firma Kubon & Sagner. Objednávky vyřizované jinými firmami nejsou v souladu se smluvními vztahy vydavatele a jsou šířeny nelegálně.

All foreign orders are processed exclusively by the agency: Kubon & Sagner, Buch Export-Import GmbH, D-80328, München, BRD, fax: 004954218-218. Foreign orders processed by other subscription agencies are not in compliance with the agreement between the publisher and the above mentioned agency and are distributed illegally.

Toto číslo je v prodeji v knihkupectví Fišer FF UK, nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1, tel. 222 319 516, v prodejně Academia, Národní tř. 7, 110 00 Praha 1, tel. 224 229 649, Václavské nám. 34, 110 00 Praha 1, tel. 224 223 511, nebo Na Florenci 3, 110 00 Praha 1, tel. 224 814 621.

Sazba: Marcela Hladíková. Tiskne Bartůněk, Kettnerova 10, Praha 5.

© Ústav pro jazyk český AV ČR

OBSAH/CONTENTS

<i>Milada Hirschová</i> : Řečový akt, řečové jednání a komunikační funkce výpovědi	163–173
Speech act, speech action and communicative function of an utterance	
<i>Lenka Bayerová-Nerlichová</i> : Jazykový úzus vs. postoj k jazyku v Čechách: výsledky empirického a sociolingvistického výzkumu v západních Čechách a v Praze	174–193
Language use vs. language attitudes in the Czech language: An empirical and sociolinguistic study from West Bohemia and Prague	
Sprachgebrauch vs. Spracheinstellung im Tschechischen: Ergebnisse einer empirischen und soziolinguistischen Untersuchung in Westböhmen und Prag	
 R o z h l e d y / D i s c u s s i o n	
<i>Tomáš Duběda</i> : Pět inspirací fonetiky	194–201
Five inspirations of phonetics	
Cinq inspirations de la phonétique	
<i>Lenka Zajícová</i> : Argentinská španělština: mezi indiánskými jazyky a italštinou	202–218
Argentine Spanish: Between the indigenous languages and Italian	
El español argentino: Entre las lenguas amerindias y el italiano	
 R e c e n z e / B o o k r e v i e w s	
Ulrich Ammon – Grant McConnell: English as an Academic Language in Europe: A Survey of its Use in Teaching (<i>Vít Dovalil</i>)	219–223
Nina B. Mečkovskaja: Bělorusskij jazyk: Sociolingvističeskije očerki (<i>Ladislav Janovec</i>)	223–230
Ludmila Kollmannová: Jak porozumět cizí řeči: teorie a praxe poslechu s porozuměním v angličtině (<i>Ladislav Janovec</i>)	231–235
 K r o n i k a / C h r o n i c l e s	
Obrysy (nejen) rakouské lingvistiky: 31. rakouská lingvistická konference (<i>Petr Kaderka</i>)	236–239
Český komitét slavistů na nové funkční období ustaven (<i>-pčks-</i>)	240

Řečový akt, řečové jednání a komunikační funkce výpovědi

MILADA HIRSCHOVÁ

Speech act, speech action and communicative function of an utterance

ABSTRACT: The article deals with the meaning and mutual relations of the terms speech act, speech action (Sprachhandlung) and communicative function of an utterance. The author's goal is to determine whether they can be considered synonymous. While the term speech act is synonymous with 'illocutionary act', the conceptual meaning of the other two terms differs. Though it is difficult to draw a sharp line between a speech act and a speech action/behavior, time span and demarcation (boundaries) are differentiating criteria. The most important distinguishing criterion is the concept of language (speech) behavior, which can be viewed not as a singular event (act), but rather as a complex event consisting of mutually mixed acts or as a continuum (sequence) of sub-acts resulting in one macro-act. A speech act is a static unit, received and comprehended as a result of dynamic speech action (activity), seen as a process without sharp boundaries. A speech act can be a constituent of a speech action, but not vice-versa. Any given language utterance operates on several levels of communication simultaneously, and each of these operations can be seen as a communicative function. When describing a communicative function, it is necessary to distinguish which respective level of communication is being analyzed.

*Katedra bohemistiky FF UP
Křížkovského 10, 771 80 Olomouc
<hirsch@ffnw.upol.cz>*

Jazykový úzus vs. postoj k jazyku v Čechách: výsledky empirického a sociolingvistického výzkumu v západních Čechách a v Praze*

LENKA BAYEROVÁ-NERLICOVÁ

Language use vs. language attitudes in the Czech language: An empirical and sociolinguistic study from West Bohemia and Prague

ABSTRACT: This article summarizes a publication (Bayer, 2003) based on two studies of language use and attitudes conducted in West Bohemia and Prague in 1998 and 1999 in which language material from a total of 105 participants was analysed. The bases for analysis were the phonetic and morphological characteristics of Standard Czech (SC) and Common Czech (CC). Participant selection was based on gender, education level and place of residence. Interviews were conducted in both formal and informal situations. The results of these interviews were compared with those of a concurrently conducted survey, in which the participants interviewed then provided information indicating their attitudes towards SC or CC. This comparison revealed a relationship between actual language use and attitudes toward the two language varieties – a discrepancy between the positive attitude towards SC and the great infrequency of its use. The gender and regional affiliation of the speakers had only a very minor impact on this relationship, whereas education proved to be an important factor. Finally, the causes of the discrepancy identified were investigated. On the basis of comments, primarily those made by student participants, the insufficiency of the linguistic education in schools is postulated.

ZUSAMMENFASSUNG

Sprachgebrauch vs. Spracheinstellung im Tschechischen: Ergebnisse einer empirischen und soziolinguistischen Untersuchung in Westböhmen und Prag

Der Artikel stellt die wichtigsten Ergebnisse einer in Buchform erschienenen Studie (Bayer, 2003) vor. Die Studie basiert auf zwei Untersuchungen, die in den Jahren 1998 und 1999 in Westböhmen und Prag durchgeführt wurden. Insgesamt wurde das Sprachmaterial von 105 Respondenten ausgewertet. Der Auswahl der Respondenten wurden das Geschlecht, die Bildung und der Wohnort zugrunde gelegt. Die Interviews wurden jeweils in formellen und informellen Situationen durchgeführt. Die lautlichen und morphologischen Merkmale des Standard- (ST) bzw. Gemeintschechischen (GT) bildeten die sprachliche Vergleichsgrundlage.

Die Ergebnisse der Umfragen wurden schließlich den Ergebnissen einer indirekten Enquete, die parallel zu den Interviews verlief, gegenübergestellt – die selben Respondenten machten Angaben, die einen Umriss der Einstellung (Attitude) der Sprecher zum ST bzw. GT ermöglichten. Die Gegenüberstellung der Daten ergab ein Verhältnis zwischen dem sprachlichen Usus und der Einstellung zu den beiden genannten Varietäten. Hier zeichneten sich deutliche Diskrepanzen zwischen der positiven Einstellung zum ST und dem geringen Gebrauch dieser Varietät ab. Das Geschlecht und die regionale Zugehörigkeit der Sprecher beeinflussten das Verhältnis der beiden Variablen nur marginal, die Bildung stellte sich dagegen als ein wichtiger Faktor heraus.

Abschließend wurde nach den Ursachen der festgestellten Diskrepanzen gesucht. Aufgrund der Kommentare und Aussagen, v. a. der Studenten, die an der Studie teilnahmen, zeichnete sich u. a. eine nicht genügende sprachliche Erziehung und Aufklärung in den Schulen ab.

*Sprachenzentrum der Universität Erlangen-Nürnberg
Bismarckstraße 1, 91054 Erlangen, Deutschland
<lanerlic@phil.uni-erlangen.de>*

Tomáš Duběda

Pět inspirací fonetiky

Five inspirations of phonetics

ABSTRACT: In the course of its evolution, phonetics has utilized both internal and external sources of inspiration. In examining different historical epochs, we discover a multitude of influences which have shaped this discipline, situated at the intersection of linguistics, physics and biology. Scholars of ancient India worked out a surprisingly accurate articulatory classification of Sanskrit sounds, centuries before the same level of progress was achieved in Europe. Their motivation was mainly the need to codify the spoken form of Sanskrit, which was declaimed aloud during religious ceremonies. In ancient Greece, phonetics was viewed through a prism of poetics, metrics and rhetoric, with sounds described by virtue of their perceptual or even aesthetic qualities. Wolfgang von Kempelen, an 18th century polyhistor and charlatan, is considered (and correctly so) to be the pioneer of speech synthesis: he constructed a speaking machine not only in order to triumph over nature, but also to verify his hypotheses concerning the production and acoustic nature of speech sounds. Later, the 19th century saw the introduction of the historical-comparative paradigm, which gave birth to a large number of diachronic observations, throwing light upon phonetic processes of various kinds. The Prague Linguistic School, designated by the epithet ‘functional’, introduced a novel view of phonetic phenomena, based on constraints of both the language system and its use in the speech community.

RÉSUMÉ

Cinq inspirations de la phonétique

Dans son évolution, la phonétique eut recours aux sources d’inspiration aussi bien internes qu’externes. Si nous nous tournons vers le passé, nous découvrons une multitude d’influences qui forgèrent cette discipline, située à l’intersection de la linguistique, de la physique et de la biologie. Ainsi, les savants de l’Inde ancienne élaborèrent une classification articulatoire des sons du sanskrit qui nous surprend par sa précision et par sa modernité. Leur motivation était avant tout le souci de conserver la forme orale du sanskrit, déclamé à haute voix lors des cérémonies religieuses. Dans la Grèce ancienne, la phonétique fut considérée à travers le prisme de la poétique, de la métrique et de la rhétorique, ce qui aboutit à une description perceptive, voire esthétique, des sons. Wolfgang von Kempelen, savant et charlatan du XVIIIe siècle, est considéré à juste titre comme le pionnier de la synthèse vocale. Il construisit sa machine parlante non seulement pour triompher de la nature, mais aussi pour vérifier ses hypothèses portant sur la production et la nature acoustique de la parole. Plus tard, le XIXe siècle, imprégné de la linguistique historique et comparée, donna naissance à une large gamme d’observations diachroniques, éclaircissant les processus phonétiques de différents types. L’école linguistique de Prague, portant l’épithète de ‘fonctionnelle’, introduisit une vue novatrice des phénomènes phonétiques, basée sur les contraintes du système linguistique et sur celles de la communauté faisant usage de ce système.

*Fonetický ústav FF UK
nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
<dubeda@ff.cuni.cz>*

Lenka Zajícová

Argentinská španělština: mezi indiánskými jazyky a italštinou

Argentine Spanish: Between the indigenous languages and Italian

ABSTRACT: The article opens with a brief overview of past and present research activities in the field of Argentine Spanish, and of the most important publications in recent years. Then it summarizes the most important characteristics of Argentine Spanish in its phonetic, morphosyntactic and lexical levels. Based on a comparison of several important peculiarities, like the pronunciation of the /y-/ at the beginning of a syllable, the /-s/ at the end of a syllable and the phenomenon *voseo*, which affects pronouns and verb morphology, the article points out the main differences between the regional varieties of Argentine Spanish. Finally, the article gives a brief description of Argentine dialect zones, pointing out the historical, social and linguistic causes of the variation of Argentine Spanish.

RESUMEN

El español argentino: Entre las lenguas amerindias y el italiano

Al principio, el artículo proporciona una breve síntesis de la investigación en el campo del español argentino y una recapitulación de las últimas publicaciones importantes. Después resume las características más importantes del español argentino en el nivel fonético, gramático y léxico. A base de una serie de las características más relevantes, como la pronunciación de la /y-/ explosiva, la /-s/ implosiva y el voseo, que afecta tanto a los pronombres como a la morfología verbal, etc., señala las mayores diferencias entre las diferentes variedades regionales del español argentino. Finalmente, el artículo describe las zonas dialectales de Argentina, señalando las causas históricas, sociales y lingüísticas de la variación lingüística del español argentino.

*Katedra romanistiky FF UP
Křížkovského 10, 771 80 Olomouc
<zajicova@aix.upol.cz>*